

جستجوی محتوا: مهتاب عادلان، مهتاب اصغری
ترجمه و ویراستاری: علیرضا احمدی
طراحی گرافیک: نرگس پولادگر

«نقاب فریب را برداریم»

پشت پرده جذابیت ویپ‌ها و ترفندهای صنعت دخانیات برای شکار نسل نوجوان

در سال‌های اخیر، مصرف سیگارهای الکترونیکی، ویپ‌ها و جویس‌های طعم‌دار در میان نوجوانان و جوانان به شکل چشمگیری افزایش یافته است. بسیاری از شرکت‌های دخانیات تلاش می‌کنند این محصولات را مدرن، بی‌خطر و حتی بخشی از سبک زندگی جذاب نسل جدید نشان دهند. سازمان جهانی بهداشت تأکید می‌کند که نوجوانان و جوانان اصلی‌ترین هدف بازاریابی این صنعت هستند؛ زیرا وابستگی به نیکوتین در سنین پایین می‌تواند مصرف طولانی‌مدت دخانیات را تضمین کند. به همین دلیل، شرکت‌های دخانیات تلاش می‌کنند محصولات خود را با ظاهری جذاب، طعم‌های هیجان‌انگیز و تبلیغات گسترده در فضای مجازی به نسل نوجوان نزدیک کنند. شواهد علمی متعدد نشان می‌دهد که نوجوانانی که مصرف خود را با ویپ آغاز می‌کنند، در مقایسه با همسالان خود که هرگز از این محصولات استفاده نکرده اند، چند برابر بیشتر در معرض روی آوردن به سیگار سنتی و سایر مواد دخانی قرار می‌گیرند. این واقعیت تلخ، زنگ خطری جدی برای خانواده‌ها، مدارس و سیاست‌گذاران سلامت است.

تفاوت سیگار سنتی با ویپ و جویس‌ها

1. طعم‌های متنوع و جذاب

یکی از مهم‌ترین تفاوت‌های ویپ با سیگار سنتی، وجود جویس‌ها و طعم‌دهنده‌های متنوع است. سیگار سنتی معمولاً طعم تلخ و بوی ناخوشایند دارد، اما ویپ‌ها در هزاران طعم تولید می‌شوند؛ از طعم میوه‌ها و نوشابه گرفته تا شکلات، آدامس بادکنکی، وانیل، پاستیل و آب نبات. این طعم‌ها به‌طور ویژه برای کاهش حس خطر و افزایش تمایل نوجوانان طراحی می‌شوند. وقتی بخار ویپ بوی توت‌فرنگی یا انبه می‌دهد، بسیاری از نوجوانان تصور می‌کنند که این محصول ضرری ندارد یا از سیگار معمولی ایمن‌تر است؛ در حالی که بسیاری از جویس‌ها حاوی نیکوتین و مواد شیمیایی آسیب‌رسان هستند. برخی تحقیقات نشان داده‌اند نوجوانانی که ابتدا با ویپ‌های طعم‌دار مصرف نیکوتین را شروع می‌کنند، در آینده بیشتر در معرض مصرف سیگار سنتی و سایر مواد دخانی قرار می‌گیرند.

دی‌استیل که در بسیاری از طعم‌دهنده‌های کره‌ای و کاراملی استفاده می‌شود، با بیماری نادر و خطرناکی به نام «ریه پاپ کورن» مرتبط است که باعث تخریب غیرقابل برگشت کوچک‌ترین مجاری هوایی (برونشول‌ها) می‌شود. فرمالدهید و آکرولین نیز ترکیباتی شناخته شده برای تحریک شدید مخاط تنفسی و حتی سرطان‌زا هستند. وجود این مواد در بخار ویپ، آن را از یک «بخار بی‌خطر آب» به یک کوکتل شیمیایی خطرناک تبدیل می‌کند. نوجوانانی که ابتدا با ویپ‌های طعم‌دار مصرف نیکوتین را شروع می‌کنند، در آینده بسیار بیشتر در معرض التهاب مزمن راه‌های هوایی، سرفه خشک مداوم، افزایش خلط، تنگی نفس، و افزایش چشمگیر خطر ابتلا به عفونت‌های تنفسی مانند برونشیت، ذات‌الریه، و حتی کاهش عملکرد کلی ریه می‌شود.

2. ظاهر و طراحی فریبنده

سیگار سنتی معمولاً ظاهری ساده، بوی تند و دود آزاردهنده دارد؛ اما ویپ‌ها با طراحی‌های مدرن، مینیمال و گاهی شبیه لوازم دیجیتال تولید می‌شوند. بسیاری از آن‌ها شبیه فلش USB، ماژیک، رژ لب یا گجت‌های الکترونیکی طراحی شده‌اند تا کمتر جلب توجه کنند و برای نوجوانان جذاب‌تر باشند.

نورهای LED، رنگ‌های نئونی، بسته‌بندی‌های براق و ظاهر لوکس باعث می‌شود ویپ‌ها بیشتر شبیه وسیله‌ای سرگرم‌کننده باشند تا یک محصول اعتیادآور. این در حالی است که بسیاری از نوجوانان بدون آگاهی از میزان نیکوتین موجود در این دستگاه‌ها، مصرف آن را آغاز می‌کنند.

| منابع معتبر |
World Health Organization (WHO)
CDC – Electronic Cigarettes and Youth
WHO: Tobacco Industry Tactics to Attract Younger Generation

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران
سازمان ملی مبارزه با تبخیر و نیکوتین
مرکز مشاوره و آموزشی

آیا ویپ واقعا بی خطر است؟

برخی افراد تصور می‌کنند چون ویپ دود تنباکو تولید نمی‌کند، پس خطری ندارد. اما حقیقت این است که بخار ویپ حاوی مواد شیمیایی متعددی است که می‌توانند به ریه، قلب و سیستم عصبی آسیب برسانند. مطالعات نشان داده‌اند که مصرف ویپ می‌تواند با مشکلاتی مانند: التهاب ریه، تنگی نفس، آسیب راه‌های هوایی، افزایش ضریب قلب، وابستگی شدید به نیکوتین و اختلالات خواب و تمرکز مرتبط باشد. همچنین بعضی جویس‌ها حاوی فلزات سنگین و مواد سمی هستند که در طولانی‌مدت سلامت فرد را تهدید می‌کنند.

تاکتیک‌های پنهان صنعت دخانیات برای جذب نوجوانان

1. تبلیغات در شبکه‌های اجتماعی

امروزه تبلیغات دخانیات فقط روی بیلبوردها یا تلویزیون نیست. شرکت‌های تولیدکننده ویپ از اینفلوئنسرها، بلاگرها و ویدئوهای کوتاه در شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند تا مصرف ویپ را «مد روز» و نشانه استقلال، جذابیت یا آرامش نشان دهند. نوجوانان هر روز با تصاویر افرادی روبه‌رو می‌شوند که ویپ در دست دارند و آن را بخشی از سبک زندگی شیک و هیجان‌انگیز معرفی می‌کنند. این نوع تبلیغات غیرمستقیم، اثر بسیار بیشتری نسبت به تبلیغات سنتی دارد؛ زیرا نوجوان احساس می‌کند با یک انتخاب «اجتماعی و محبوب» روبه‌روست، نه یک ماده اعتیادآور.

2. عادی‌سازی مصرف نیکوتین

یکی از خطرناک‌ترین تاکتیک‌های صنعت دخانیات، عادی جلوه دادن مصرف نیکوتین است. بخار خوشبو، طراحی مدرن و نبود بوی شدید سیگار باعث شده بسیاری از نوجوانان ویپ را بی‌خطر بدانند. همچنین WHO هشدار می‌دهد که مغز نوجوانان نسبت به اثرات نیکوتین حساس‌تر است و وابستگی در این سنین سریع‌تر شکل می‌گیرد.

نیکوتین می‌تواند:

1. باعث وابستگی شدید شود.
2. تمرکز و حافظه نوجوانان را تحت تأثیر قرار دهد.
3. رشد مغز را مختل کند.
4. اضطراب و مشکلات خلقی را افزایش دهد.
5. زمینه مصرف سیگار سنتی را فراهم کند.

3. هدف قرار دادن احساسات نوجوانان

شرکت‌های دخانیات معمولاً از احساساتی مانند نیاز به پذیرفته شدن در جمع، کنجکاوی، هیجان‌طلبی، دتمایل به متفاوت بودن و استقلال‌خواهی برای جذب نوجوانان استفاده می‌کنند. تبلیغات ویپ‌ها اغلب حس آزادی، جذابیت، اعتمادبه‌نفس و مدرن بودن را القا می‌کند. این در حالی است که هدف اصلی صنعت دخانیات، ایجاد مشتریان دائمی و وابسته به نیکوتین است.

4. محصولات ارزان و در دسترس

بسیاری از ویپ‌های یک‌بارمصرف با قیمت پایین و بدون محدودیت جدی در برخی کشورها فروخته می‌شوند. ظاهر کوچک و قابل حمل آن‌ها نیز پنهان کردن مصرف را آسان‌تر می‌کند. همین موضوع باعث شده مصرف ویپ در مدارس و میان نوجوانان افزایش پیدا کند.

تأثیر ویژه بر مغز نوجوانان و جوانان

تأثیر نیکوتین بر افراد زیر 25 سال به مراتب شدیدتر و پایدارتر از سایر گروه‌های سنی است. از آنجایی که رشد مغز تا حدود 25 سالگی ادامه دارد - به ویژه در نواحی پیشانی که مسئول تصمیم‌گیری، کنترل تکانه، برنامه‌ریزی و قضاوت هستند - نیکوتین باعث اختلال در این فرآیندهای رشدی حساس می‌شود. بر خلاف بزرگسالان که مغزشان به بلوغ کامل رسیده، مغز نوجوان در حال بازاریابی گسترده و بهینه‌سازی اتصالات عصبی است. نیکوتین با ورود به این سیستم، روند طبیعی رشد را به هم می‌زند و ممکن است آسیب‌های دائمی و غیرقابل برگشتی ایجاد کند.

نتیجه‌گیری

سازمان جهانی بهداشت تأکید می‌کند که صنعت دخانیات با تغییر ظاهر محصولات خود، تلاش می‌کند نسل جدید را دوباره به نیکوتین وابسته کند. ویپ‌ها اگرچه رنگارنگ، خوشبو و مدرن به نظر می‌رسند، اما همچنان ابزار انتقال نیکوتین و وابستگی هستند. شعار نقاب فریب را برداریم یادآور این حقیقت است که پشت تبلیغات جذاب و طعم‌های شیرین، واقعیتی خطرناک پنهان شده است؛ واقعیتی که سلامت نوجوانان و آینده جامعه را تهدید می‌کند. تنها با آگاهی، آموزش، و نظارت آگاهانه خانواده و مدرسه می‌توان از تبدیل شدن نسل جوان به مشتریان دائمی صنعت دخانیات جلوگیری کرد. هر نوجوانی که امروز از ویپ دوری کند، در واقع دارد از سلامت شناختی، روانی و جسمی خود برای تمام عمر محافظت می‌کند.

مرکز مشاوره دانشگاه علوم پزشکی ایران

آدرس شعب: • بیمارستان حضرت رسول اکرم (ص)، ساختمان شماره ۴، طبقه دو جنبه مرکز تحقیقات سوانح و حوادث، واحد مشاوره و سلامت روان با تلفن ۶۴۴۵۱
• بیمارستان فیروزگر درب اصلی، جنب واحد مشاوره و سلامت روان با تلفن ۸۱۴۱۶۵۷

هات لاین: ۰۹۰۱۸۸۵۵۵۸۰

اگر حس می‌کنی حالت خوب نیست یا ممکنه کار جبران ناپذیری انجام بدی، هر ساعتی از روز نیاز به کمک فوری داشتی میتونی با ما تماس بگیری تا متخصصین پشت خط همراهیت کنن

اپ ایران حال: با اسکن بارکد و نصب اپلیکیشن ایران حال و ورود به عنوان دانشجوی دانشگاه ایران به صورت آنلاین رایگان و بدون نیاز به مراجعه حضوری می‌تونی از خدمات مشاوره‌ای استفاده کنی

دانشگاه علوم پزشکی، مشاوره و خدمات روانشناختی، تهران
میدان آیت‌الله امینی، تهران
مرکز مشاوره و روانشناسی

<https://counseling.iums.ac.ir>

https://t.me/un_iums

<https://instagram.com/counseling.iums>

۰۲۱۸۸۶۲۲۶۴۳ - ۰۲۱۸۶۷۰۲۵۴۱